

Іваночко О.В.

студент;

Бигар Г.П.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Формування здоров'язберігаючої компетентності є однією з актуальних проблем сьогодення. Зокрема у змісті Конституції України зазначено, що життя і здоров'я людини є однією з найвищих соціальних цінностей. Тому і політика держави спрямована на здоров'язбереження підростаючого покоління. Ці питання знайшли відображення в Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті, в якій відзначено, що «пріоритетним завданням системи освіти є навчання людини в дусі відповідального ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточуючих як до найвищої цінності» [4, с. 10].

В сучасній практиці визначається важливе завдання: сконструювати педагога-практика професіонала, що озброєний новітніми технологіями навчання і виховання, бажанням та вмінням постійно вчитися й самовдосконалюватися, творчим підходом з одного боку й деякою прагматичністю та раціоналізмом з іншого. Завдання сучасного педагога – враховувати інноваційні зміни у системі освіти, розуміти сутність та особливості педагогічних технологій та можливості адаптації їх в учнівському колективі.

Незаперечним є факт, що саме вчитель початкової школи може вплинути на розвиток і становлення особистості молодшого школяра, інтереси, цінності, ідеали щодо формування та збереження свого здоров'я. Важливо, щоб майбутній вчитель ще у студентські роки усвідомив значущість здорового способу життя, оволодів вміннями і навичками відновлення здоров'я після напруженої праці, і був готовий до здоров'язберігаючої діяльності в освітньому середовищі навчального закладу.

Вважаємо, що лише за умови особистого прикладу вчителя існує можливість ефективно розвивати в учнів бажання й мотивацію дбайливого ставлення до власного здоров'я, дотримуватися правил здорового і безпечного способу життя, здатності мобілізувати сукупність знань, умінь і навичок які потрібні для здійснення здоров'язберігаючої діяльності.

Проблема навчання і виховання здорової людини, створення сприятливих умов для формування здорового способу життя – проблема міждисциплінарна, яка вивчалася багатьма представниками педагогічної науки зокрема К. Гельвеція, А. Дістервега, Я. Коменського, І. Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо, Л. Толстого та інших.

У працях О. Антонова, Д. Воронін, Л. Грицюк, І. Зимня, А. Лякишева, Ю. Лукашин, М. Мітіна, О. Шатрова, О. Югова та інших розкрито зміст здоров'язбереження, здоров'язберігаючої компетентності та її структури.

Сучасні аспекти здоров'язбереження знайшли своє відображення в науковому доробку А. Алексюка, Н. Гоноболіна, С. Гончаренка, Н. Кузьміної, О. Савченко, В. Семиченко, В. Сластьоніна, О. Щербакова тощо.

Розробку педагогічних шляхів вирішення проблеми формування здоров'язберігаючої компетентності здійснювали С. Бондаренко, М. Гончаренко, С. Кириленко, В. Оржеховська, О. Пилипенко, Е. Скворцова, А. Сухарєв та багато інших. Питанням формування здоров'язберігаючої компетентності вчителів займаються Н. Анікеєва, І. Рибіна, В. Успенська.

Однак, незважаючи на значну кількість праць з проблем здоров'язбереження, існує ряд проблем які стосуються підготовки майбутніх вчителів початкових класів у вищій школі, здатних реалізувати державну ідею поліпшення здоров'я населення України.

Мета статті полягає у з'ясуванні сутнісної характеристики поняття «здоров'язберігаюча компетентність», а також виокремленні особливостей її формування у процесі професійної підготовки студентів педагогічних університетів

Створення теоретичних та методичних основ ефективного формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх учителів початкової школи відбувається у навчальної-пізнавальній діяльності ВНЗ.

Нами узагальнено сутність поняття професійна компетентність педагога, як складний комплекс, який включає професійні знання, вміння, навички, готовність до діяльності, а також цілий ряд професійно важливих особистісних якостей таких як: креативність, мобільність, комунікабельність, толерантність, урівноваженість, чуйність, доброзичливість, прагнення до самопізнання, саморозвитку і самореалізації, саморефлексії тощо.

Поняття «професійна компетентність» є базовим, системоутворюючим та досить складним – це готовність та здатність людини діяти в будь-якій сфері. У її структурі важлива роль належить здоров'язберігуючій компетентності, яка вимагає від вчителя володіння відповідними теоретичними знаннями та навичками практичної діяльності [3, с. 14].

Ми прослідкували, що у науковий обіг поняття «здоров'язберігаюча компетентність особистості» введена Д. Вороніним як компетентність у веденні здорового способу життя, яка є інтегральною, динамічною рисою особистості. Зокрема він зазначає, що компетентність – це специфічна здатність, яка дає змогу ефективно розв'язувати проблеми, що виникають у реальних життєвих ситуаціях [1, с. 28].

Л. Грицюк і А. Лякишева розкривають поняття здоров'язберігаюча компетентність, як інтегративну якість особистості, яка забезпечує успішне збереження і зміцнення фізичного, соціального, психічного і духовного здоров'я дітей та молоді в умовах соціального середовища [2, с. 145].

Як стверджує В. Оржеховська, педагог, який працює на засадах педагогіки здорового способу життя, вирізняється індивідуальними здібностями та якостями, які визначають його можливості та вміння самостійно шукати, збирати, аналізувати, представляти, передавати інформацію про здоров'я, здоровий спосіб життя; моделювати та проектувати об'єкти та процеси, в тому числі – власну індивідуальну діяльність; здійснювати превентивну роботу; приймати правильні рішення, творчо та ефективно розв'язувати завдання, які виникають перед ним у процесі

діяльності, запроваджувати у своїй повсякденній і професійній діяльності сучасні здоров'язбережувальні технології [5, с. 11-12].

Оскільки, на виховання та навчання здоровому способу життя підростаючого покоління значний вплив здійснюють саме вчителі початкових класів, то особливу увагу необхідно приділяти їхній професійній підготовці, особливо акцентуємо на необхідності вдосконалення шляхів формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх фахівців початкової ланки освіти.

Розглянемо особливості формування здоров'язберігаючої компетентності в майбутніх вчителів початкових класів у процесі їх фахової підготовки:

– інтеграція дисциплін науково-природничого та медико-біологічного циклу в навчальний процес вищої школи на всіх етапах навчання студента у педагогічному ВНЗ;

– формування здоров'язберігаючої компетентності через практичну підготовку студентів;

– організація та проведення культурно-мистецьких та інформаційно-просвітницьких заходів на різну здоров'язберігаючу тематику – позааудиторна виховна робота;

– забезпечення здоров'язберігаючого освітнього середовища, яке ми трактуємо, як сукупність психолого-педагогічних, екологічних, фізкультурно-оздоровчих, медичних, гігієнічних, виховних чинників, що спрямовані на зміцнення і збереження здоров'я учасників освітнього процесу.

Отже, здоров'язберігаюча компетентність – це багатогранний процес формування знань, удосконалення умінь та навичок, набуття досвіду збереження здоров'я, що проявляється у вмінні вести здоровий спосіб життя і прямо пропорційно підвищенню рухової активності та усвідомленому формуванні культури здоров'я.

Формування здоров'язберігаючої компетентності є одним із пріоритетних завдань в контексті підготовки майбутнього вчителя початкової школи, що передбачає реалізацію комплексу заходів, серед яких засвоєння теоретичних знань, практичних умінь, підвищення фізичної підготовленості, функціональних можливостей та інноваційна діяльність майбутнього вчителя початкових класів.

Список використаних джерел:

1. Воронін Д. Є. Здоров'язберігаюча компетентність студента в соціально-педагогічному аспекті / Д. Є. Воронін // Педагогіка, психологія та медико-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2006. – № 2. – С. 25-28.

2. Грицюк Л. К. Формування здоров'язберігаючої компетентності в майбутніх соціальних педагогів / Л. К. Грицюк, А. В. Лякішева // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2010. – № 13. – С. 143–146.

3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : К.І.С, 2004. – 112 с.

4. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Шкільний світ. – К., 2001. – 24 с.

5. Оржеховська В. М. Педагогіка здорового способу життя / В. Оржеховська // Шлях освіти. – 2004. – № 7. – С. 11-12.